

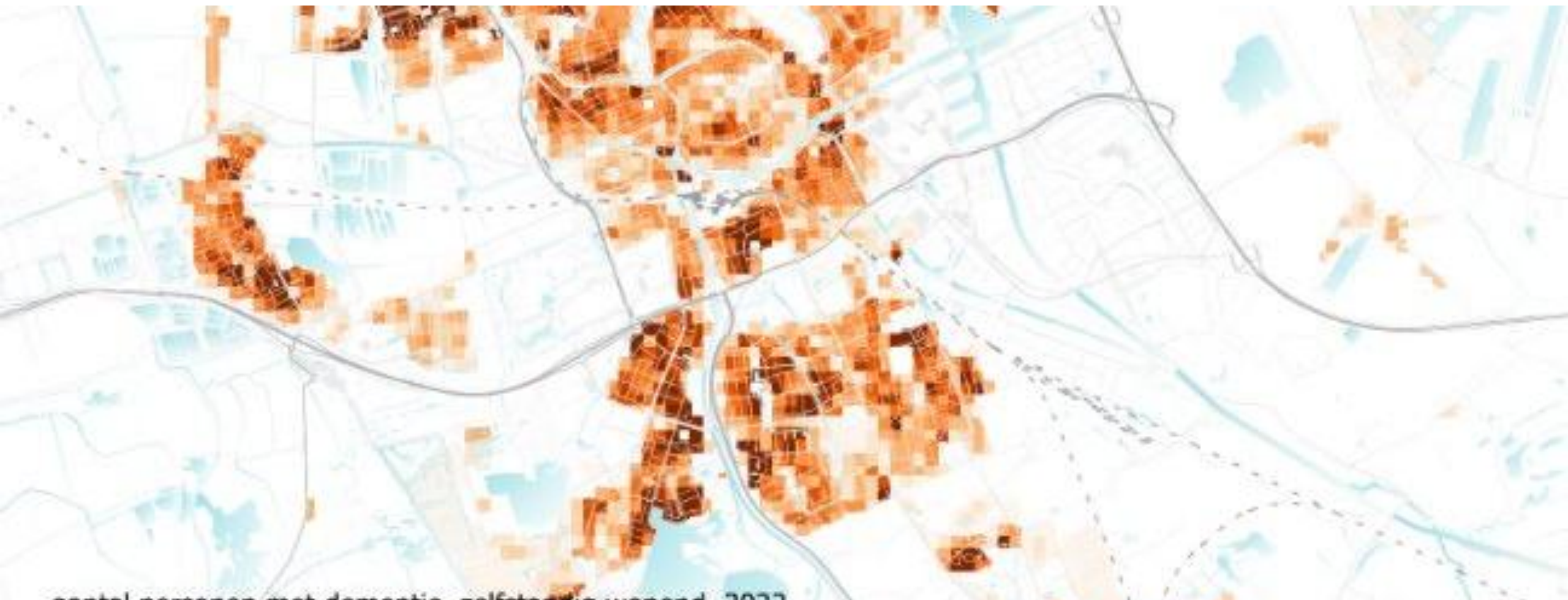
Gebiedsgericht aanpak: dementie in de G40-buurt en wijk

Welkom

Gezamenlijke sessie
themagroepen WWZ, ZJO
en Woningmarkt

Presentatie wordt verstuurd

Aanpak Dementie in de G40-buurt en wijk

Annette Duivenvoorden
Senior projectleider
20 november 2025

Programma

- Uitzoomen context en aanleiding verdiepingsopdracht
- Verkenning dementieaanpakken G40-gemeenten
- Dementie in buurten in beeld
- Toepassing: Rita Stekelenburg, gemeente Hengelo en klankbordgroep dementie / themagroep WWZ
- In gesprek over een gewenste aanpak: werkzame elementen en struikelblokken

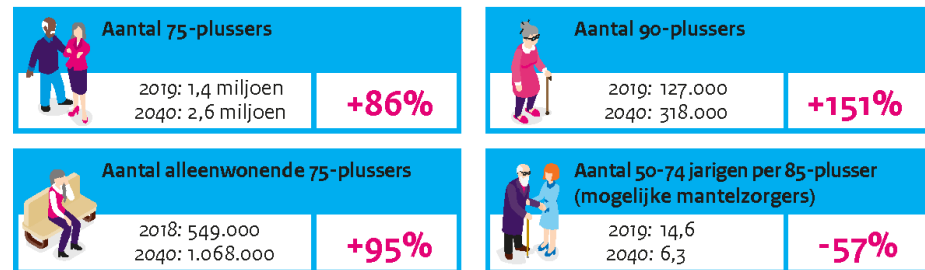
Samenleving komt er anders uit te zien

Vergrijzing en gezondheid

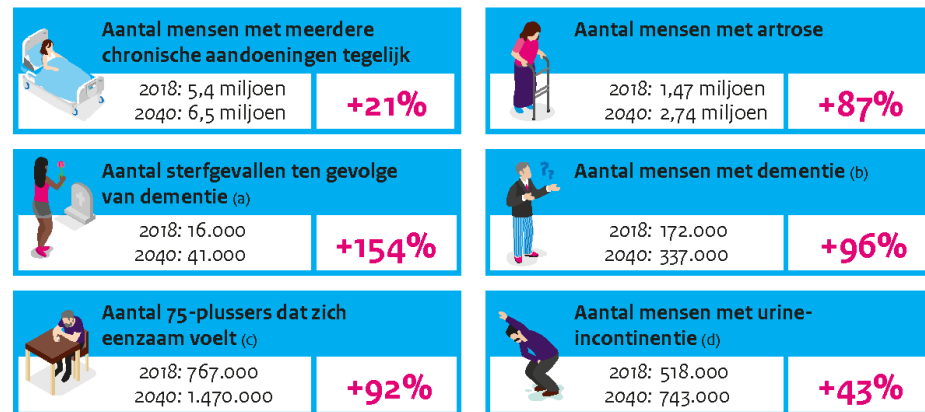
	2022	2050
Levensverwachting	81,6 jaar	86,4 jaar
Aantal 65-plussers met een kwetsbare gezondheid	1 miljoen	1,5 miljoen
Aantal mensen met artrose	1,6 miljoen	3 miljoen
Aantal mensen met dementie	261 duizend	506 duizend
Aantal mensen met multimorbiditeit	3,3 miljoen	4,3 miljoen

Volksgezondheid Toekomstverkenningen 2024 (RIVM)

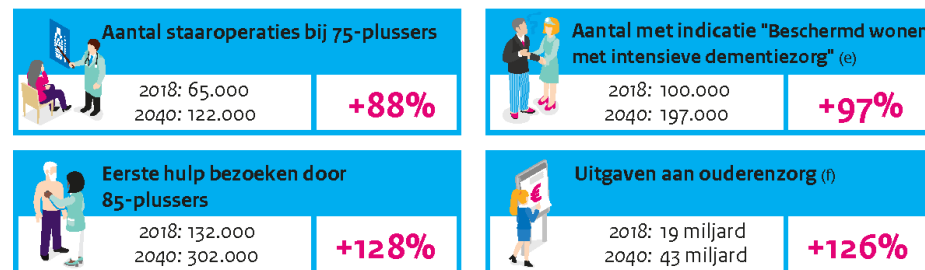
Veranderingen in de bevolking

Gevolgen voor de volksgezondheid

Gevolgen voor de zorg

Deze infographic laat zien hoe onze volksgezondheid en zorg zich ontwikkelen als we als maatschappij op de huidige voet zouden doorgaan en niets extra's zouden doen.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, augustus 2019

Vergrijzing, gezondheid en samenredzaamheid

1 op 5 mensen krijgt dementie

Bron: Alzheimer Nederland

1 of de drie vrouwen, 1 op de 7 mannen),
1 op de 10 heeft een migratie achtergrond

Nu leven circa 300.000 mensen met dementie

In 2040 zijn dat er naar verwachting 500.000

Van de mensen met dementie leven er **nu** - 80.000 in een
verpleeghuis - **220.000 zijn thuiswonend**

Gezonde Generaties 2

Themaverkenning bij de
Volksgezondheid Toekomstverkenning 2024

Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024

Kiezen voor een
gezonde toekomst

Gezondheid: mentale gezondheid, eenzaamheid,
ontmoeten, vitaal, samenredzaamheid

Meer inzet op preventie en benadering positieve
gezondheid

Samenlevingsbrede en samenlevingsgerichte benadering

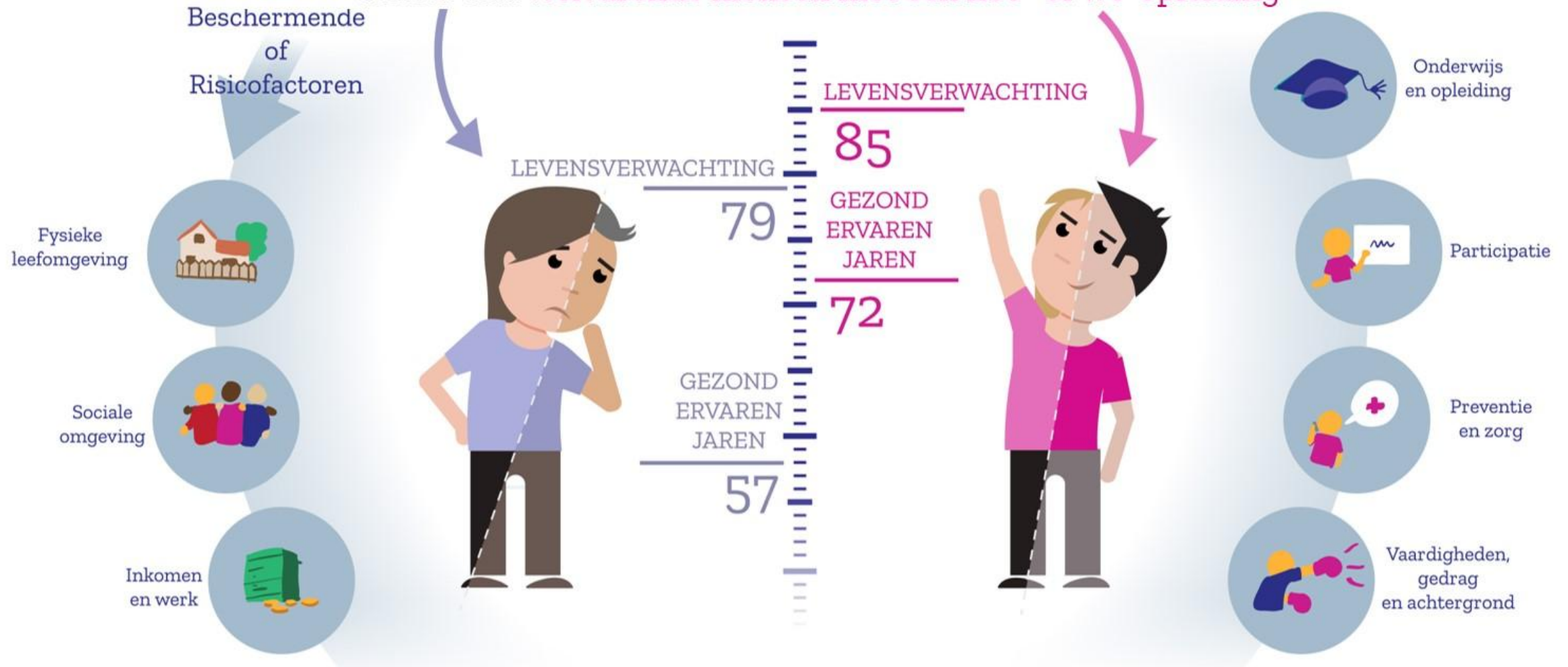
Advies Raad voor Volksgezondheid en Samenleving

- Behouden en versterken van **sociale cohesie**
 - Realiseren van een passende **woon- en leefomgeving**
 - Faciliteren dat iedereen naar kunnen en behoefte kan (blijven) **meedoen**
 - Realiseren van een passende inrichting van de arbeidsmarkt
 - Versterken en borgen van **publieke basisvoorzieningen**
- Aanpassing in denken en doen van vele partijen nodig
- Binnen en tussen de opgaven liggen **knooppunten** in beleid verscholen

(Niet) even lang en gelukkig

Mensen in armoede en een opleiding tot mbo-2 leven gemiddeld zes jaar korter dan **welvarende mensen met een hbo- of wo-opleiding**

Gevolgen van chronische stress

Fysiek

Hart- en
vaatziekten

Diabetes

Obesitas

Vroegtijdige
veroudering
(DNA verandert)

Verminderde
vruchtbaarheid

Afweersysteem
vermindert

Cognitief

Concentratie
problemen

Minder goed
geheugen

Impulsief
gedrag

Moeite met plannen
en organiseren

Moeite met emoties
reguleren

Mentaal

VERSLAVING

DEPRESSIE

ANGST

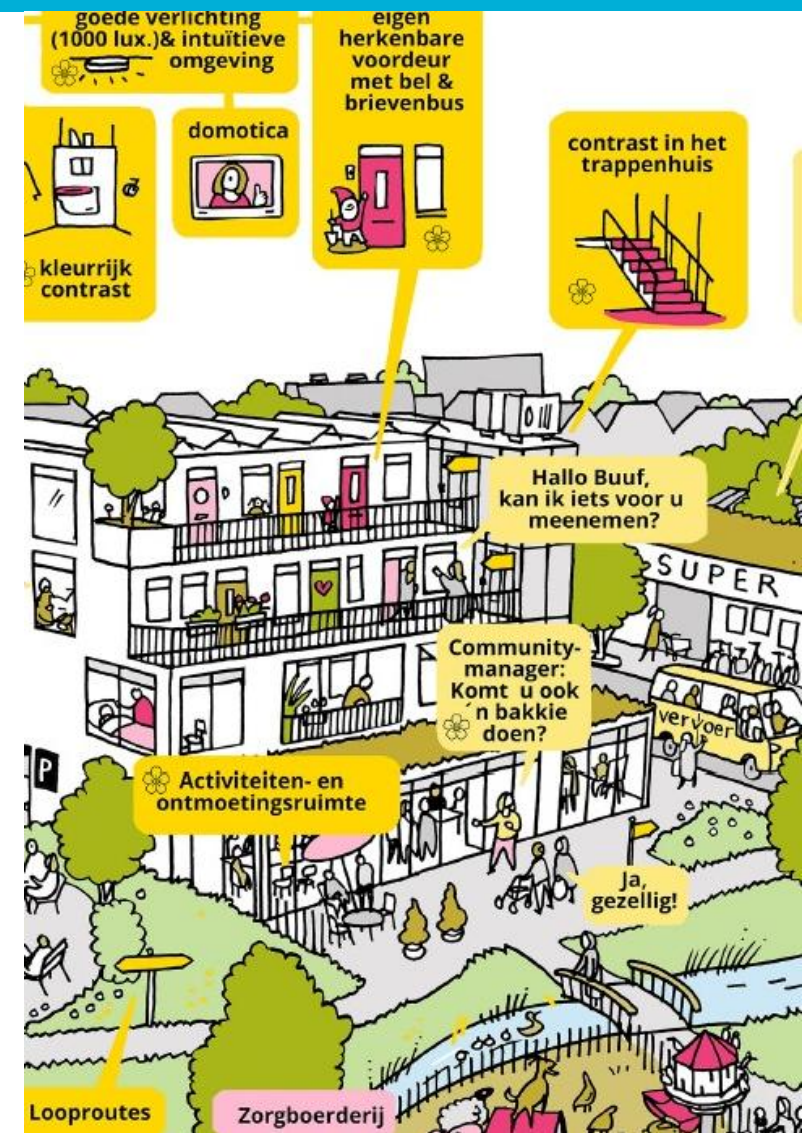

ALZHEIMER

Thema's, ontwikkelingen & vraagstukken verdieping

- Toename **dementie in stedelijke setting van G40 gemeente**
- Wat dit voor buurten en wijken met een **lagere sociale cohesie**. En, wat als mensen (alleenstaanden) een klein sociaal netwerk hebben?
- Hoe ga je om met en **hoe help je mensen** als er onbegrepen gedrag ontstaat? Hoe stimuleren we dat de **samenleving** meer open staat voor doelgroepen zoals dementie/onbegrepen gedrag, ook ggz, en ook weten zij hoe ze hen kunnen helpen?
- Hoe zorg je voor **veerkracht in de buurten en wijken** en kom je tot een evenwichtige aanpak voor dementie én andere aandachtsgroepen? De G40 gemeenten bouwen het beschermd wonen af, hebben te maken met stijgende dakloosheid en een toename van verward gedrag.

- Hoe zorgen we dat de in de gebouwde omgeving aandacht is voor **dementievriendelijk ontwerp**? Wat betekent dit voor het woongebouw, buitenruimte en publieke ruimten. Wat zijn geslaagde voorbeelden? En op welke manier heeft het ook positieve invloed op alle inwoners?
- Welke **aanpassingen in de leefomgeving** van mensen met dementie dragen bij aan kwalitatief langer thuis kunnen blijven wonen?
- **Zinvolle dagactiviteiten / daginvulling in laagdrempelige ontmoetingsplekken**; een gedifferentieerd aanbod; laagdrempelig, behoud van zinvolle daginvulling voor mensen met dementie die nog thuis wonen
- Ondersteunen van **mantelzorgers** van mensen met dementie

Focus van het verkenning onder G40-steden

- Doel: het vraagstuk van toename dementie specifiek maken voor G40-steden/buurtten en wijken en prioritering van oplossingsrichtingen
- Handelingsperspectief: samenhang in aanpak door **sociaal & fysiek** op vraagstukken van sociale cohesie, leefbaarheid en vergrijzing

“Op welke manier kan de veerkracht – sociale cohesie en leefbaarheid – in de G40-buurtten en wijken worden ondersteund als daar het aantal mensen met dementie toeneemt?”

Aanpak van de verkenning

- Aanscherpen van de kennisvraag in klankbordgroep
 - Enquête onder de ambtelijke themagroepen WWZ en ZJO en Woningmarkt (zomerperiode)
 - Data-analyse op buurniveau (onderdeel van wijkniveau)
 - Interviews met 3 gemeenten: Almere, Amstelveen, Groningen
 - Oplossingsrichtingen aanscherpen in online bijeenkomst
 - Deze bijeenkomst
-
- **Kennisproduct met handvatten voor beleid en uitvoering** (bouwstenen) + **Bestuurlijke memo**
 - Uitkomsten (4 februari, BND)

Respons I

- Vragenlijst uitgezet onder themagroepen WWZ, ZJO en Woningmarkt. 18 reacties.

Almelo	Groningen
Almere	Haarlem
Amersfoort	Hengelo
Amstelveen	Hilversum
Apeldoorn	Leiden
Breda	Nijmegen
Delft	s-Hertogenbosch
Deventer	Tilburg
Enschede	Zwolle

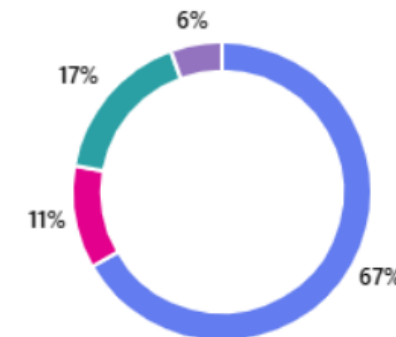
Respons II

- Vooral ingevuld door sociaal domein
- Meer dan de helft heeft vragenlijst afgestemd met collega

3. Werk je vanuit het sociaal of fysieke domein?

[Meer details](#)

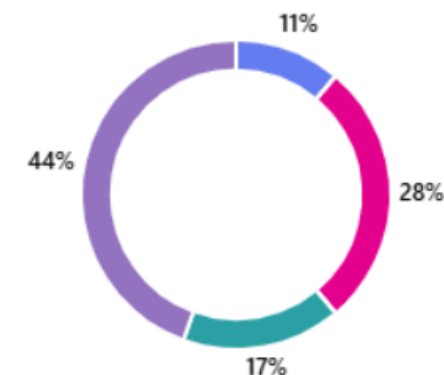
● Sociaal domein	12
● Fysiek domein	2
● Beide	3
● Andere	1

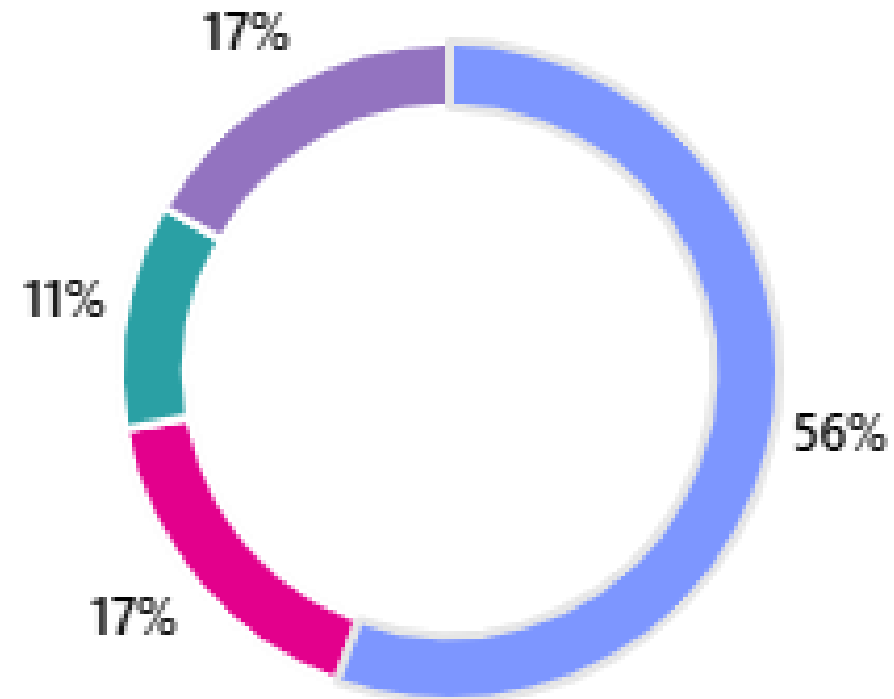
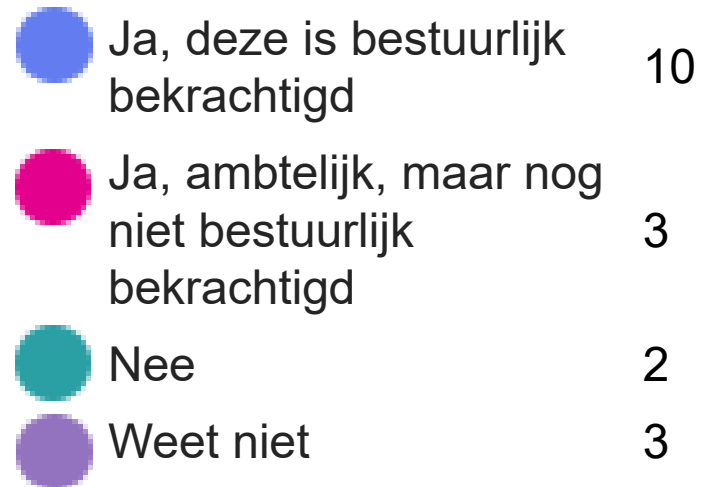
4. Met wie heb je de vragenlijst ingevuld/voorbereid/afgestemd?

[Meer details](#)

● Fysiek domein	2
● Sociaal domein	5
● Beide	3
● Niet afgestemd	8
● Andere	0

Heeft de gemeente de ambitie om een dementievriendelijke gemeente te worden?

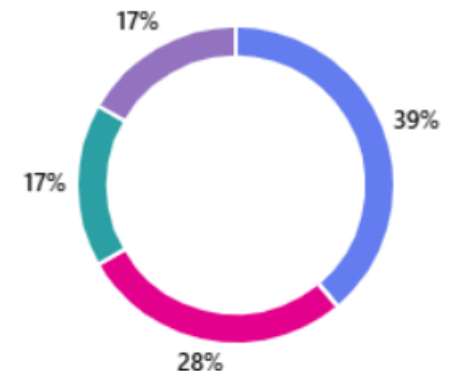

Inzicht in de opgave

- Meeste steden hebben cijfers over het huidige aantal mensen met lichte tot zware dementie (15 van de 18), 7 alleen op gemeenteniveau
- Vrijwel allemaal hebben een prognose daarvan (17 van de 18)
- 12 steden zegt dat een hoog percentage mensen met dementie in sommige wijken samengaat met een lage sociale cohesie (vooral in wijken en buurten met lage SES)

6. Heeft jouw stad cijfers over het *huidige* aantal mensen met (lichte tot zware) dementie in de verschillende wijken en buurten?

Ja, op niveau van gemeente	7
Ja, op wijkniveau	5
Ja, op buurniveau	3
Nee	3

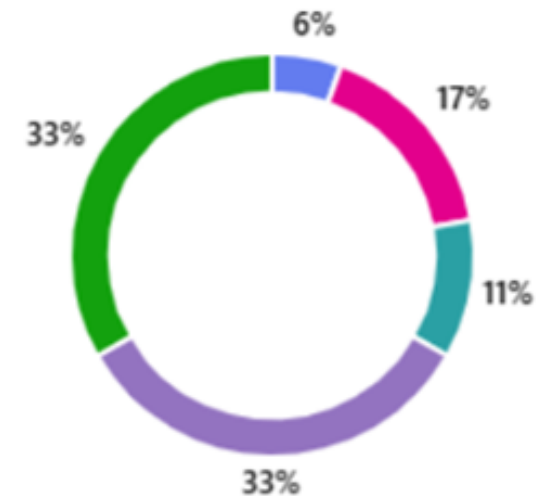

Gebiedsgerichte plannen

- Dementievriendelijk maken van wijken is een ambitie, maar komt beperkt in plannen terug. 5 steden hebben het (in pilotvorm), 6 steden zijn het van plan

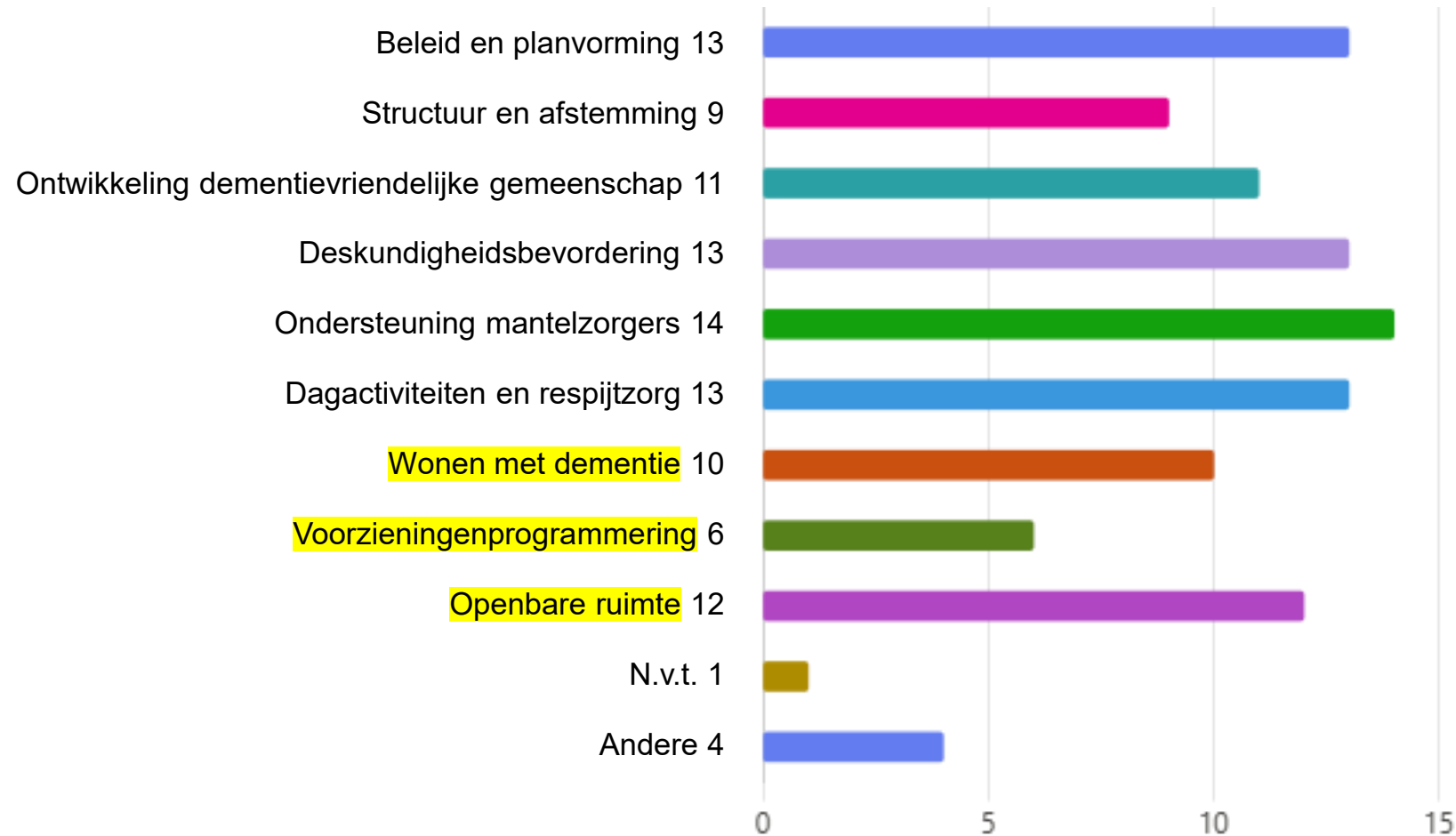
22. Is het dementievriendelijk maken van wijken en buurten meegenomen in gebiedsplannen?

● Ja, in alle gebiedsplannen	1
● Ja, in sommige gebiedsplan	3
● Ja, we starten met een (pilot-)aanpak voor een specifiek gebied	2
● Nee, maar dat zijn we wel van plan	6
● Nee	6

Welke aspecten zijn/worden in de aanpak opgenomen?

Meerdere antwoorden mogelijk

Wat is bepalend voor de aanpak?

- Samenwerking met partners meest bepalend
- Daarna opgave in het gebied en initiatieven van senioren zelf

25. Wat is bepalend geweest voor de aanpak in de verschillende wijken en buurten? Meerdere antwoorden mogelijk

Zijn er subgroepen van mensen met dementie waar in het beleid extra aandacht voor is? *Meerdere antwoorden mogelijk*

Alleenstaanden met dementie

Mensen met dementie met een klein netwerk

Mensen met dementie met een migratieachtergrond

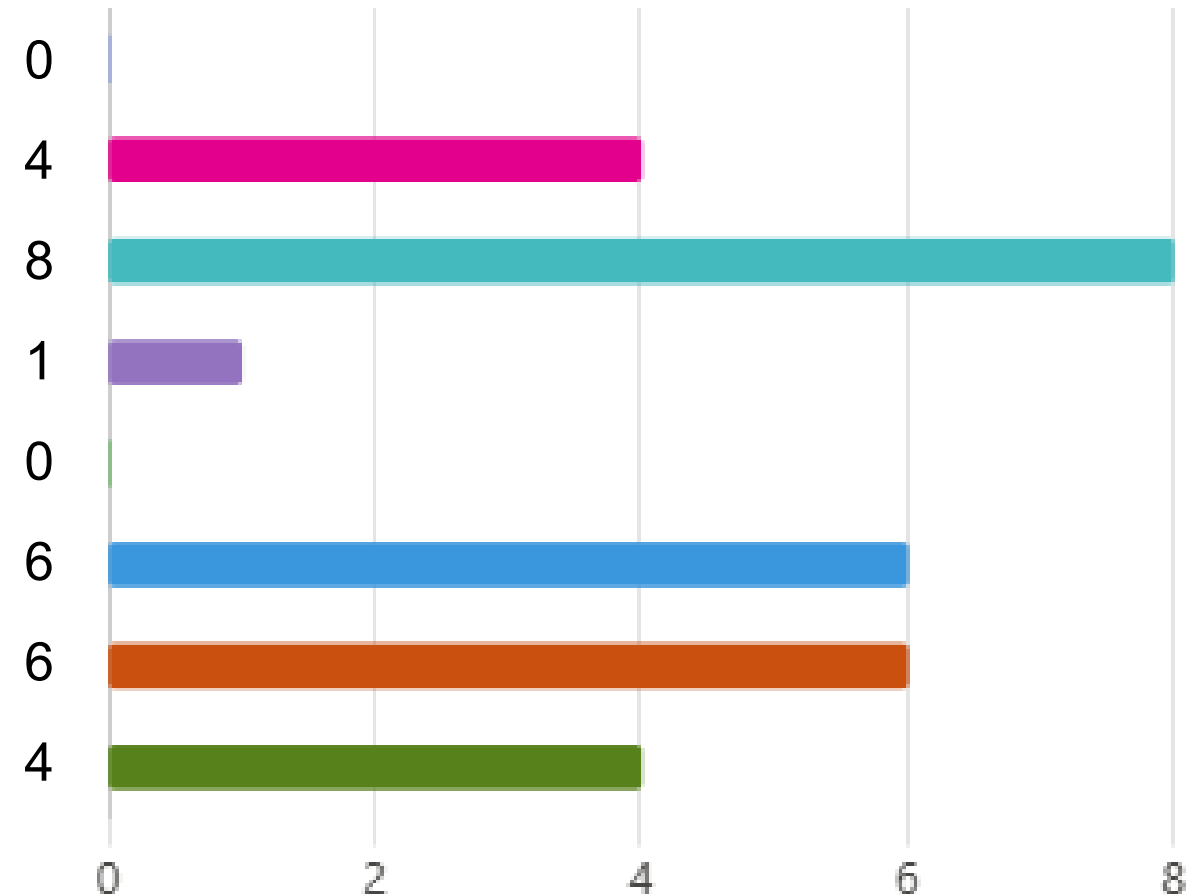
Mensen met een laag inkomen met dementie

Mensen die beperkt taalvaardig zijn met dementie

Jonge mensen met dementie

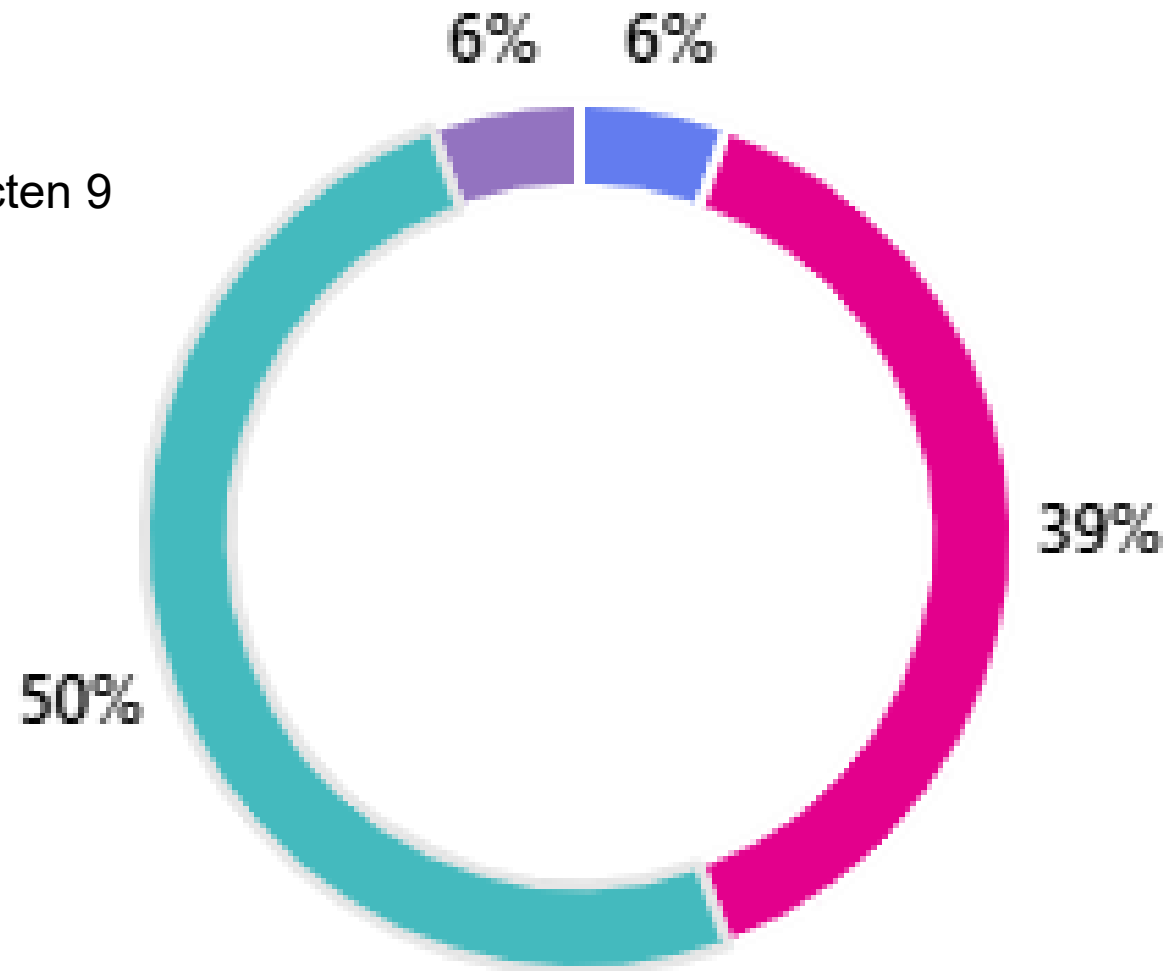
Nee

Andere

Vorm van beleidscoördinatie

- Geen afstemming 1
- Beperkte afstemming, vooral elkaar informeren 7
- Actieve afstemming en ad hoc samenwerken binnen projecten 9
- Strategische samenwerking (gezamenlijke prioritering en meerjarige aanpak) 1

Dilemma's ontwikkelen van een domeinoverstijgende dementievriendelijke aanpak?

1. Complex: prioriteit / concurrentie met andere onderwerpen / stapeling van ambities
2. Het organiseren sociaal-fysiek / integraal werken: lange termijn, capaciteit, middelen
3. Concreetheid ontbreekt
4. Sturing extern

Aanvullingen uit de interviews en werkgroep

- Variatie in aanpak:
 - **Woonzorgvisie** en uitvoeringsprogramma ouderen is verbonden met dementienetwerk
 - Afzonderlijke dementieaanpak
 - (Tot nu toe) een 'beleidsarme' aanpak
- Keuze: aanbod spreiden over alle wijken of clusteren (rondom bestaande voorzieningen)
- Eigenaarschap op het thema: langer zelfstandig thuis met grote zorgvraag (Wmo (gemeente) of Wlz (zorgkantoor/verzekeraar) en het **tussengebied**

Online sessie gemeenten

Sociaal-fysiek / gebiedsgericht beleidsontwikkeling dementieaanpak

- Keuze **nabijheid**

- Hoe ga je om met **spreading** en **clustering**?
- Vraagstukken (bv. prioriteiten)
- Voorbeelden

- **Struikelblokken & kansen (+ werkzame elementen)** dementieaanpak

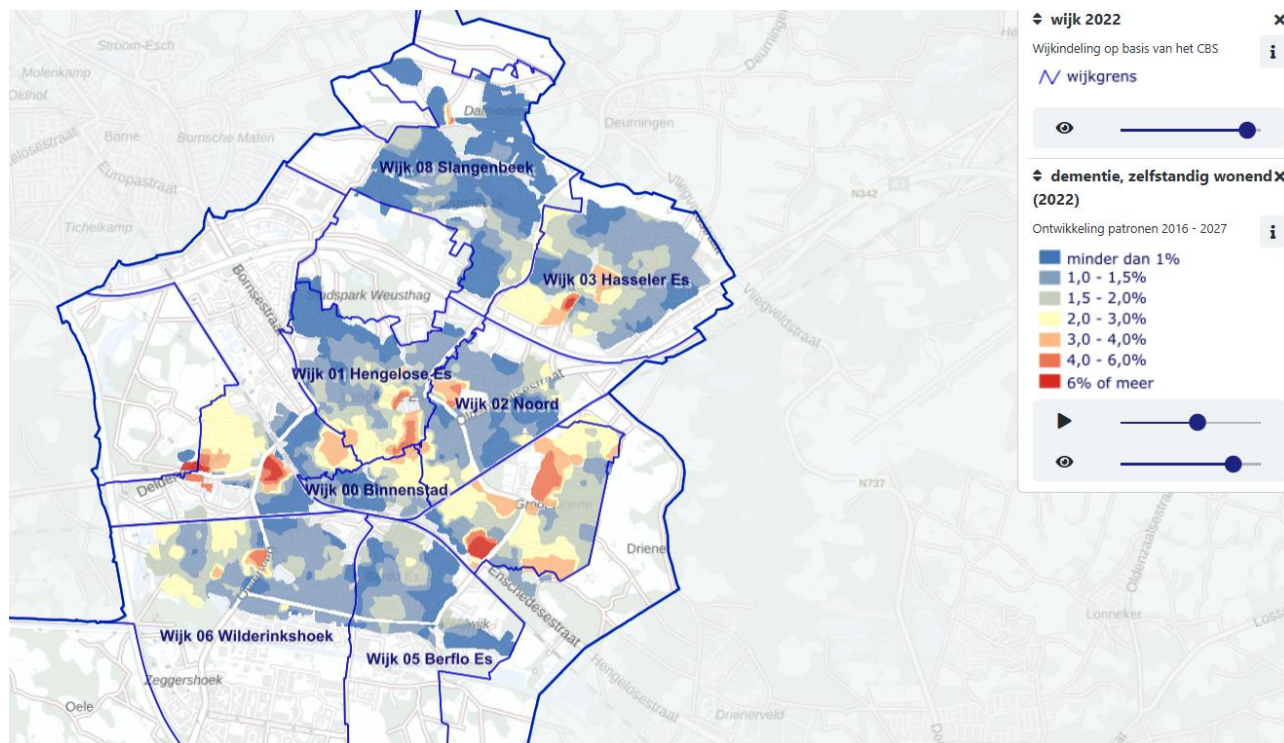
- Wonen
- Voorzieningen (ontmoeten)
- Openbare ruimte

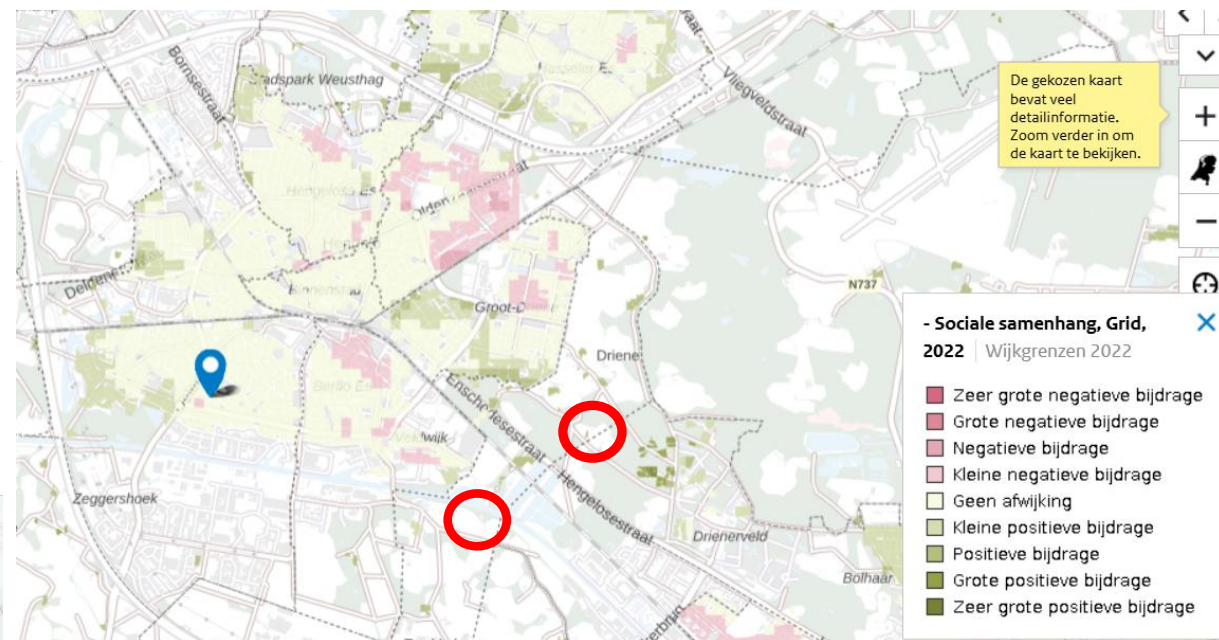
Concreet: ontwerp en inrichten openbare ruimte

- Behoeftte aan concreetheid:
- Artikel Architectuur wijst de weg nav webinar met onderzoek TU/Eindhoven en Woonzorg Nederland (ontwerpbureau KAW/Alzheimer Nederland)
- Toolkit dementievriendelijk woongebouw (Alzheimer Nederland)
- Programma voor een dementie-toegankelijke openbare ruimte (Alzheimer Nederland)
- Buitenlandse richtlijnen voor ontwerp senioren- en dementievriendelijke buurten, CROW en toepassing in handboeken openbare ruimte
- Veel kennis beschikbaar en in ontwikkeling, oa. wijkscan gezonde leefomgeving

Waar wonen mensen met dementie & sociale samenhang

Kaart 1: het percentage zelfstandig wonende personen met dementie, gemeente Hengelo, bron Woonzorgwijzer

Kaart 2: Sociale samenhang in gemeente Hengelo, accent op buurten waar dementie hoog scoort en negatieve score sociale samenhang. Bron Leefbarometer + Woonzorgwijzer

Analyse op buurniveau: WoonZorgwijzer en Leefbaarometer

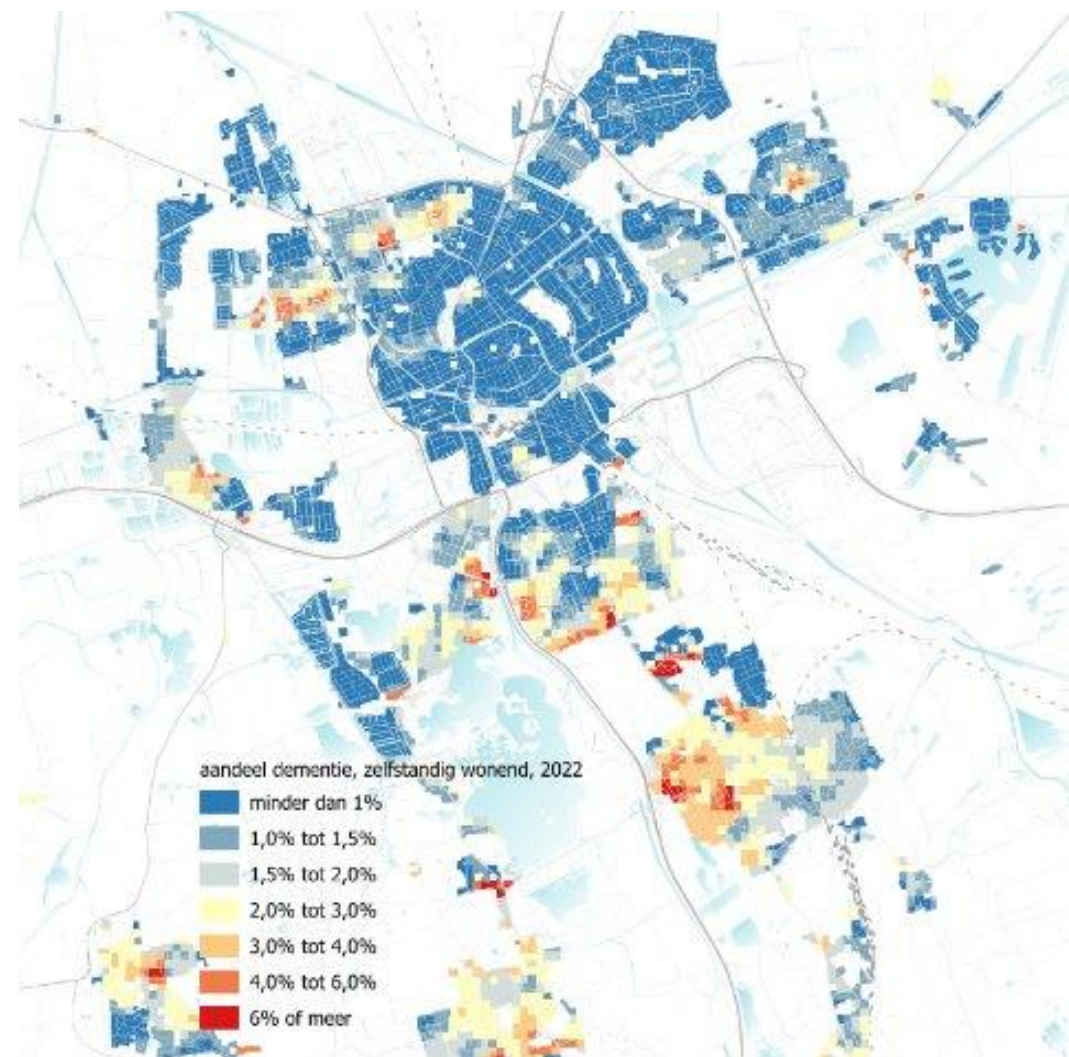
- **Doel:** inzicht krijgen in de verschillen in opgave in verschillende wijken en buurten, waar zit overlap in veel mensen met dementie en lage sociale cohesie
- **Bronnen:** WoonZorgwijzer en Leefbaarometer
- **Kaarten:** gemaakt voor 5 gemeenten: Almere, Amstelveen, Groningen, Apeldoorn en Hengelo
- **Aanvullend:** tabellen van alle G40-steden

We tonen nu enkele kaarten van Groningen om een beeld te geven van de betekenis van de data

Aandeel inwoners met verhoogde kans op dementie

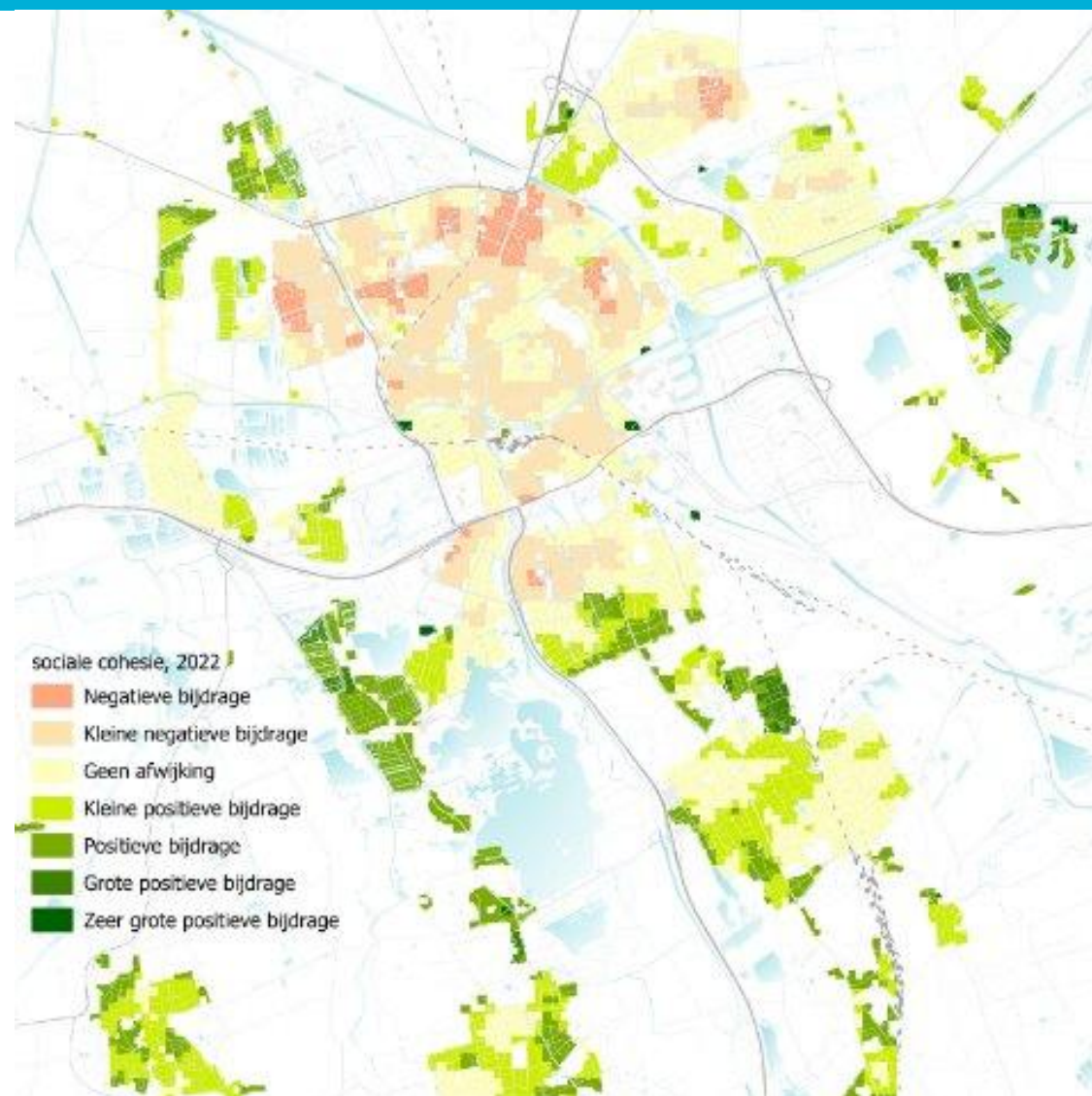
Aandeel *zelfstandig* wonende inwoners van 18 jaar en ouder met een verhoogde kans op dementie.

Rood = 6% of meer

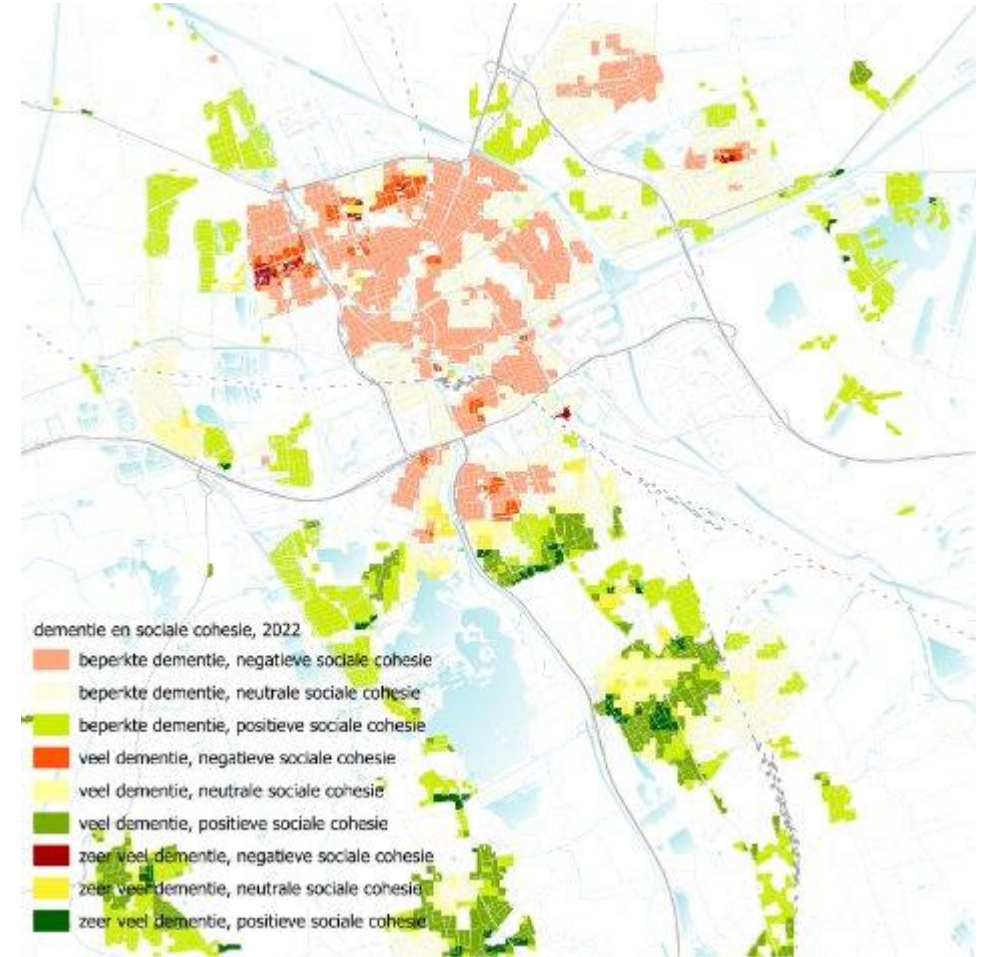
Sociale samenhang

- Bijdrage van **sociale cohesie** aan de **leefbaarheid** van een gebied
- Samengestelde indicator uit de Leefbaarometer

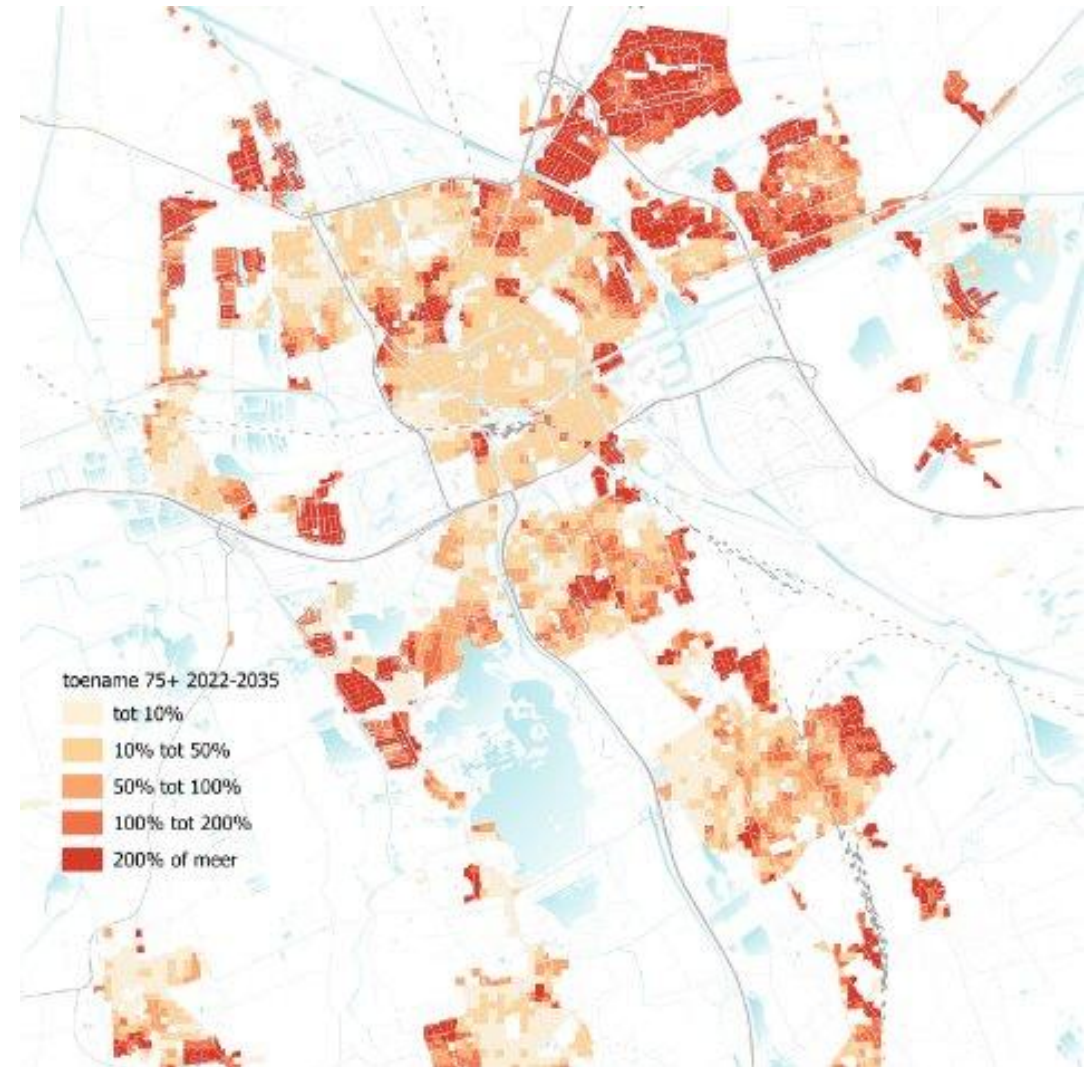
Dementie en sociale samenhang

- Deze kaart toont gebieden naar mate van de sociale samenhang en het aandeel personen met dementie (beperkt is <2%, veel is 2-4%, zeer veel is > 4%).
- Met name in de (donker)rode gebieden ligt het voor de hand beleid rondom dementie in te bedden in een bredere integrale aanpak.

Vergrijzing: toename 75-plussers in 2022-2035

- Deze kaart toont per gebied de verwachte procentuele toename van het aantal 75-plussers in de periode 2022-2035.
- Dit is de spreiding bij ongewijzigd beleid.

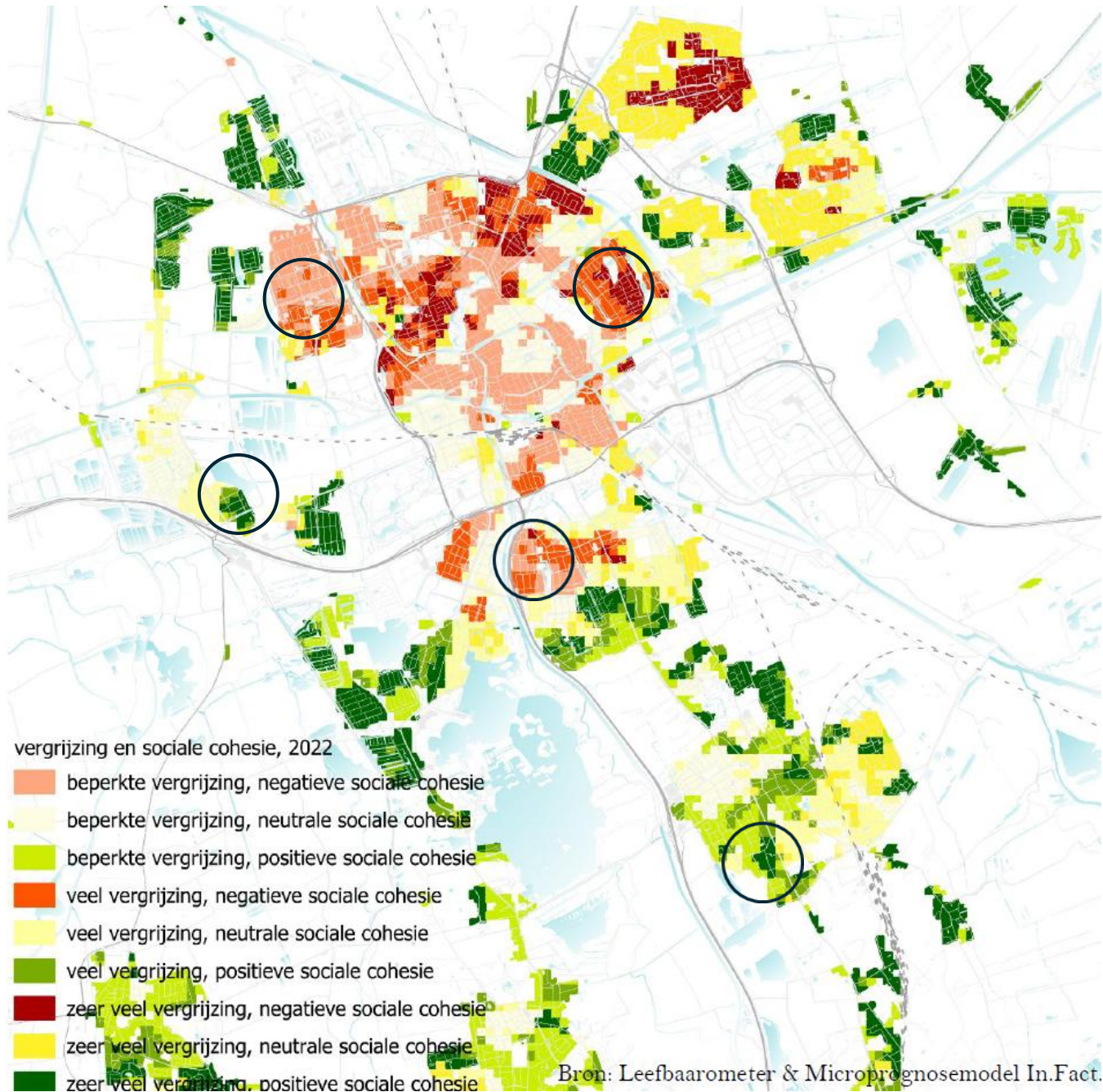

Praktijkaanpak Groningen

- **Uitvoeringsprogramma Ouder en Wijzer (daarbinnen een thema dementie)**
- **Werkgroep Groningen Dementievriendelijk**
- **Wijkgericht**
- **Woonleefconcepten** (community care) (Uitvoeringsprogramma Wonen en Zorg
 - toevoegen woonvormen

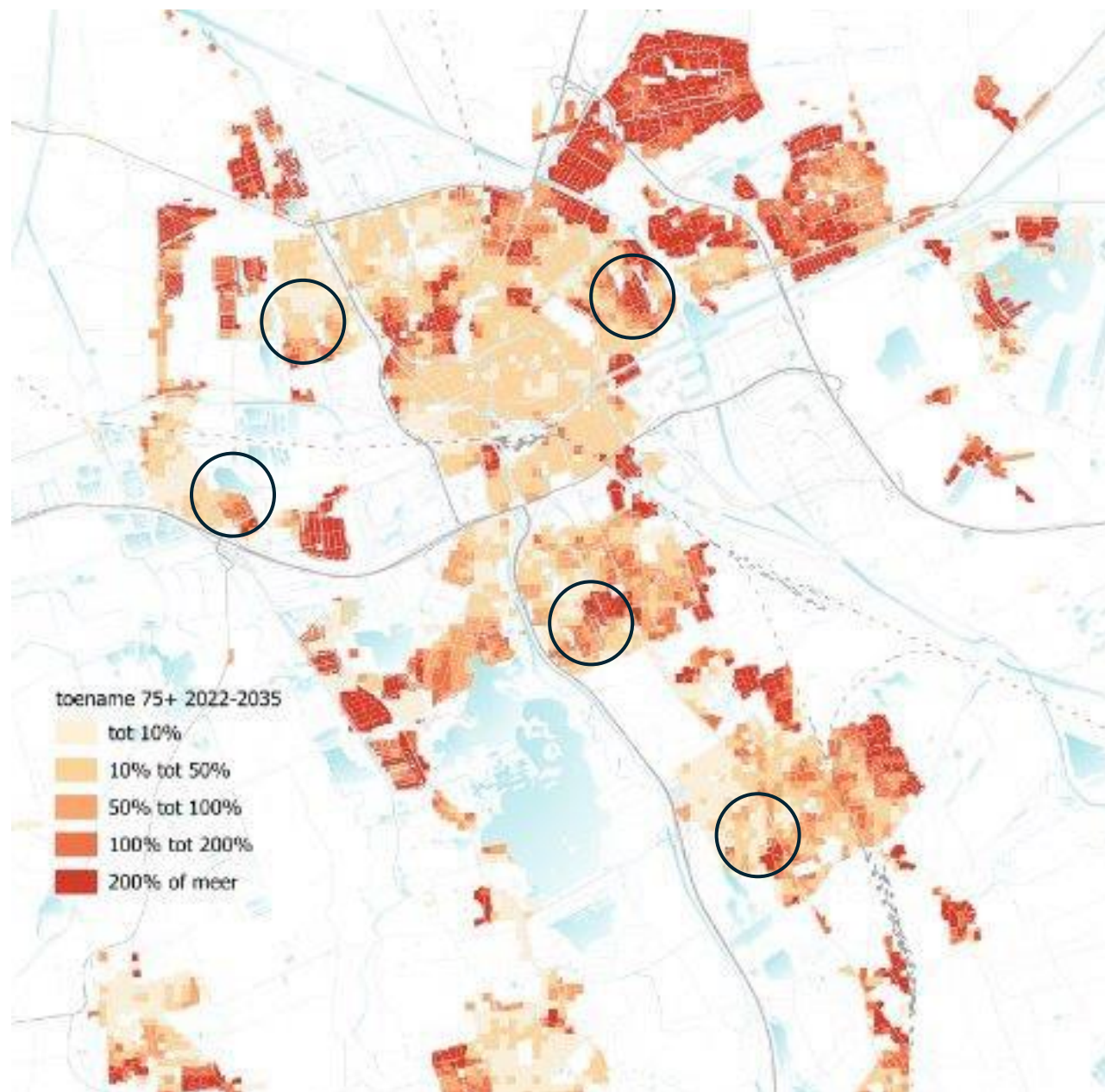

Woonleefconcepten
in relatie tot
vergrijzing en sociale
cohesie (onderzoek
platform 31)

Woonleefconcepten
in relatie de verwachte
procentuele toename
van het aantal 75-
plussers in de periode
2022-2035

Spreiding bij
ongewijzigd beleid
(onderzoek platform
31)

- Vragen of opmerkingen?
- Interesse in de beschikbare tabellen?

In gesprek over:

- Hoe ontwerp je een wijk die dementievriendelijk is?
- Hoe richt je ontmoetingsplekken in die laagdrempelig zijn en geschikt voor mensen met dementie?
- Hoe kunnen we zorgen dat er binnen onze gemeenten ruimte komt voor een domeinoverstijgende aanpak waar inwoners hun weg naartoe weten te vinden?
- Wat is hiervoor nodig?

Ophalen van ideeën – post its

- Nabijheid of clustering
- Voorbeelden

Bouwstenen:

- Wonen
- Voorzieningen
- Openbare ruimte

Opbouw publicatie

- Inleiding

- Opgave vraagt sociale én fysieke aanpak, in samenhang. Wonen en ruimte biedt de infrastructuur die het normale leven kan ondersteunen

- Strategisch; Woonzorgvisie als basis voor verbinding fysiek en sociaal

- Inzicht in de opgave dementie

- Relatie met kenmerken van buurten en wijken

- Dementiestrategie

- Bouwstenen wonen, voorzieningen, openbare ruimte

- Gebiedsgerichte aanpak

- Beschouwing

Dank voor je aandacht en inbreng

Vervolg

Contactgegevens:

Data ontvangen met oplegger met uitleg?

Annette Duivenvoorden: annette.duivenvoorden@platform31.nl

Susan van Klaveren: susan.vanklaveren@platform31.nl

- Publicatie (BND, 4 februari 2026)